

**UNIVERSITATEA „NICOLAE TITULESCU”
FACULTATEA DE DREPT**

**ROLUL JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE
ÎN PROCESUL DE CREARE A DREPTULUI**

**- teză de doctorat –
rezumat**

**CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC
Prof. univ. dr. NICOLAE POPA**

**DOCTORAND
Valentina Bărbățeanu**

**București
2014**

CUPRINS

CONSIDERAȚII PRELIMINARE.....

PARTEA I IZVOARELE DREPTULUI POZITIV. PRIVIRE SPECIALĂ ASUPRA JURISPRUDENȚEI ȘI PRECEDENTULUI JUDICIAR

1. Considerații introductive	
2. Succintă prezentare a izvoarelor dreptului.....	
2.1. Cutuma.....	
2.2. Legea.....	
2.3. Jurisprudența sau practica judecătorească.....	
2.4. Contractul normativ.....	
2.5. Doctrina sau știința juridică.....	
3. Izvoarele dreptului britanic: <i>Common Law</i> , <i>Equity</i> și <i>Statutory Law</i>	
4. Izvoarele dreptului islamic.....	
4.1. Coranul (<i>Quran</i>).....	
4.2. <i>Sunna</i> (Tradiția sacră).....	
4.3. <i>Ijma</i> sau opinia armonizată a comunității.....	
4.4. <i>Qiyas</i> (interpretarea prin analogie).....	
4.5. Izvoarele necanonice.....	
5. Izvoarele dreptului brahmanic (sau hindus).....	
6. Izvoarele dreptului internațional public.....	
7. Izvoarele dreptului Uniunii Europene.....	
8. Jurisprudența ca izvor de drept.....	
8.1. Jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene.....	
8.2. Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.....	
8.3. Deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție a României în soluționarea recursurilor în interesul legii.....	

PARTEA A II-A INFLUENȚA JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE ASUPRA ORDINII DE DREPT

Capitolul 1:

CONTROLUL DE CONSTITUȚIONALITATE.....	
1. Noțiuni generale.....	
2. Modele de control al constituționalității.....	
2.1. Modelul american de justiție constituțională.....	
2.2. Modelul european de justiție constituțională.....	
3. Controlul de constituționalitate în România – istoric și repere generale.....	

Capitolul 2:

INFLUENȚA JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE ASUPRA ANSAMBLULUI NORMATIV.....	
2.1. Considerații introductive.....	
2.2. Scurtă prezentare a atribuțiilor autorităților de jurisdicție constituțională.....	
2.3. Influența deciziilor Consiliului Constituțional Francez asupra sistemului Normativ al Republicii franceze.....	

2.3.1. Controlul de constituționalitate <i>a priori</i>	
2.3.2. Controlul de constituționalitate <i>a posteriori</i>	
2.3.3. Soluționarea conflictelor organice.....	
2.3.4. Efectele juridice ale deciziilor.....	
2.4. Impactul deciziilor Curții Constituționale Federale a Germaniei asupra sistemului normativ german.....	
2.5. Curtea Constituțională a Italiei și rolul său în sistemul de drept italian.....	
2.5.1. Istoric.....	
2.5.2. Modalități de acțiune în cadrul sistemului normativ.....	
2.5.3. Controlul constituționalității legilor.....	
2.5.4. Tipuri de decizii pronunțate de Curtea Constituțională a Italiei.....	
2.5.5. Relația cu puterea legislativă.....	
2.5.6. Concluzii referitoare la influența Curții Constituționale a Italiei asupra sistemului de drept italian.....	
2.6. Influența Curții Constituționale a României asupra ordinii de drept.....	
2.6.1. Modalități de acțiune.....	

Capitolul 3:

INFLUENȚA JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE ASUPRA LEGILOR FUNDAMENTALE.....

3.1. Privire generală asupra activității autorităților de control constituțional sub aspectul influenței lor asupra Legilor fundamentale.....	
3.2. Influența jurisprudenței Curții Constituționale a României asupra Legii fundamentale, ca urmare a interpretării sale creative.....	
3.3. Influența exercitată de Curtea Constituțională a României cu prilejul verificării constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției.....	
3.3.1. Contribuția Curții Constituționale a României la îmbunătățirea Legii fundamentale cu prilejul revizuirii acesteia în anul 2003.....	
3.3.2. Controlul de constituționalitate al propunerii legislative din 2011 de revizuire a Legii fundamentale.....	

Capitolul 4:

INFLUENȚA JURISPRUDENȚEI INSTANȚELOR CONSTITUȚIONALE ASUPRA ANSAMBLULUI NORMATIV DIN PERSPECTIVA PROBLEMATICII OMISIUNILOR LEGISLATIVE.....

4.1. Viziunea jurisdicțiilor constituționale europene în problematica omisiunilor legislative.....	
4.2. Viziunea tradițională consacrată în jurisprudența Curții Constituționale a României în ceea ce privește omisiunile legislative.....	
4.3. Nuanțarea abordării problematicii omisiunilor legislative în jurisprudența Curții Constituționale a României	

Capitolul 5:

MODULAREA ÎN TIMP A IMPACTULUI DECIZIILOR JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE ASUPRA SISTEMULUI NORMATIV.....

5.1. Premise.....	
5.2. Efectele deciziilor jurisdicțiilor constituționale	
5.3. Posibilitatea autorităților de jurisdicție constituțională de a modula în timp efectele deciziilor pe care le pronunță.....	
5.4. Concluzii referitoare la influența în timp a deciziilor jurisdicțiilor constituționale.....	

PARTEA a III-a
MODALITĂȚILE CONCRETE PRIN CARE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI MODELEAZĂ SISTEMUL NORMATIV NAȚIONAL

Capitolul 1:

ROLUL CURȚII CONSTITUȚIONALE A ROMÂNIEI ÎN RECONFIGURAREA SISTEMUL NORMATIV PRIN ELIMINAREA REGLEMENTĂRILOR PRE-CONSTITUȚIONALE CONTRARE VALORILOR DEMOCRAȚIEI ACTUALE.....

1.1. Justificarea competenței Curții Constituționale a României de verificare a constituționalității actelor normative cu putere de lege emise anterior Constituției din 1991.....

1.2. Ilustrarea contribuției Curții Constituționale la democratizarea sistemului românesc de drept prin constatarea abrogării prevederilor din legile preconstituționale contrare noii Legi fundamentale.....

Capitolul 2:

EFECTELE CONTROLULUI DE CONSTITUȚIONALITATE A *PRIORI* ASUPRA ANSAMBLULUI LEGISLATIV.....

Capitolul 3

SOLUȚII DE ADMITERE A EXCEPȚIILOR DE NECONSTITUȚIONALITATE CARE AU CONDUS LA MODIFICAREA UNOR ACTE NORMATIVE.....

3.1. În domeniul dreptului penal.....

3.2. În domeniul procedurii penale.....

3.3. Referitor la dreptul la muncă.....

3.5. Reglementări referitoare la magistrați.....

3.6. În domeniul dreptului de proprietate publică sau privată.....

3.7. În materia procedurii civile.....

3.8. În ce privește regimul străinilor.....

3.9. În domeniul dreptului familiei.....

3.10. Statutul unor profesii

3.11. Măsuri sociale.....

3.12. În materia contenciosului administrativ.....

3.13. În materia contravențiilor.....

3.14. Reconfigurarea unor instituții.....

3.14.1. Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității.....

3.14.2. Agenția Națională pentru Integritate.....

Capitolul 4:

REVIGORAREA TEXTELOR DE LEGE ABROGATE, CA URMARE A CONSTATĂRII NECONSTITUȚIONALITĂȚII TEXTELOR ABROGATORII.....

CONCLUZII ȘI PROPUNERI *DE LEGE FERENDA*.....

BIBLIOGRAFIE.....

ABREVIERI.....

ROLUL JURISDICȚIILOR CONSTITUȚIONALE ÎN PROCESUL DE CREARE A DREPTULUI

- rezumat -

Lucrarea debutează cu o serie de considerații prealabile, în care sunt enunțate problemele pe care aceasta își propune să le aducă în discuție și soluțiile pe care le prefigurează. Astfel, pornind de la teoria izvoarelor dreptului, se încearcă să se demonstreze că jurisprudența autorităților de control constituțional exercită o influență semnificativă asupra sistemului normativ propriu fiecărui stat, iar potențialul creator al acestuia se manifestă prin intermediul diverselor atribuții pe care le exercită. Din această perspectivă, jurisdicțiile constituționale contemporane nu mai pot fi încadrate strict și rigid în tiparul kelsenian al „legiuitorului negativ”, a cărui unică posibilitate este aceea de a elimina din ansamblul legislației prevederile legale contrare Constituției.

Lucrarea cuprinde, în dezvoltarea acestei părți introductive, încă trei părți, împărțite în capitole și subcapitole.

Prima parte este dedicată realizării unei imagini generale a **izvoarelor dreptului pozitiv în marile sisteme de drept**, respectiv, în familia dreptului romano-germanic, în dreptul anglo-saxon, în dreptul islamic și în dreptul brahmanic sau hindus. Se trec, apoi, în revistă sursele dreptului internațional public și cele ale dreptului Uniunii Europene.

Se acordă o atenție specială **jurisprudenței**, fiind abordată, mai întâi, problema **jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene**, care, în ordinea juridică europeană a dobândit o funcție cvasi-normativă, în primul rând prin elaborarea unor principii fundamentale ce stau la baza dreptului european, precum aplicabilitatea directă a acestuia și prioritatea normei europene în conflict cu cea națională.

Se evidențiază, de asemenea, și impactul **jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului** asupra sistemelor juridice ale statelor membre ale Consiliului Europei, care, în virtutea Recomandării nr.R(2000)2 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, sunt încurajate să își adapteze legislația, în cazul în care Curtea constată printr-o hotărâre o violare a Convenției sau a protocoalelor sale.

Următorul punct de interes în cadrul acestei părți a lucrării îl reprezintă **deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție a României în soluționarea recursurilor în interesul legii**, care au ca finalitate înlăturarea practicii neunitare, de natură să genereze destabilizarea circuitului juridic. Dezlegerea dată problemelor de drept analizate este obligatorie

pentru instanțe, deciziile pronunțate cu privire la recursurile în interesul legii asemănându-se cu actele normative, prin caracterul lor general-abstract și, în același timp, obligatoriu, putând fi considerate, din acest motiv, „izvor de drept secundar”.

Partea a II-a a lucrării reprezintă nucleul acesteia și examinează în detaliu **influența jurisdicțiilor constituționale asupra ordinii de drept**. Sunt prezentate, în acest scop, mai întâi, noțiuni generale referitoare la **controlul de constituționalitate** (capitolul 1), pornind de la justificarea acestuia, fundamentată pe teoria normativistă elaborată de Hans Kelsen, care, în esență, consacră Legea fundamentală ca normă de bază ipotetică. Așa-numita *Grundnorm* constituie motivul de valabilitate suprem al succesiunii de norme care formează sistemul de drept, întemeiat pe unitatea interdependenței de producere a acestora.

Principiul supremației Constituției asupra întregului ansamblu normativ poate fi realizat și garantat efectiv doar în condițiile existenței unui control jurisdicțional al constituționalității legii. Sunt precizate, în acest context, premisele istorice ale apariției acestui tip de control, reprezentate de depășirea concepției legicentriste instituite de Rousseau în epoca Revoluției franceze, iar, mai târziu, de necesitatea democratizării societăților post-naziste, după cel de-al doilea război mondial, și, mai apoi, a celor ex-comuniste, după căderea cortinei de fier la sfârșitul deceniului 8 al secolului XX.

Într-o altă secțiune, sunt descrise cele două mari tipuri de jurisdicție constituțională, specifice sistemului de *common law* și, respectiv, celui de *civil law*, fiind în continuare, detaliate în secțiuni distincte, urmărindu-se evoluția istorică a acestora și fiind evidențiate specificitățile fiecăruia.

Astfel, primul menționat, denumit și “**modelul american**” întrucât s-a dezvoltat în Statele Unite ale Americii, fiind adoptat, ulterior, de țările anglo-saxone, dar și de țări precum Danemarca, Grecia, Norvegia, Suedia și chiar Japonia, este caracterizat de un control difuz, în cadrul căruia atribuția de a controla constituționalitatea actelor normative revine tuturor instanțelor judecătorești, indiferent de gradul acestora.

În schimb, “**modelului european**” îi este specifică existența unei instituții unice, specializate în exercitarea controlului de constituționalitate, distincte și separate de orice altă autoritate publică, care are avantajul de a elimina riscul pronunțării de soluții contradictorii cu privire la constituționalitatea aceluiași text normativ, care reprezintă principala critică adusă tipului de control difuz, descentralizat.

Având în vedere varietatea procedurilor de control constituțional instituite în statele din Europa, s-a mai remarcat că, în realitate, nu se poate vorbi, de fapt, despre un model european unic, această denumire, folosită în mod generic, fiind improprie și având nevoie de unele corective.

De asemenea, la finele acestui capitol este inclusă o secțiune în care este prezentat **parcursul istoric al instituției controlului de constituționalitate în România**, deschizătoare de drumuri, de altfel, în ce privește controlul de constituționalitate al legii pe continentul european. Astfel, momentul marcant l-a constituit celebrul „proces al tramvaielor” din 1912, când s-a realizat pe cale pretoriană verificarea conformității unei legi cu Constituția din 1866, pe când istoria curților constituționale din restul continentului a debutat în mod real în 1920, odată cu crearea Curții Constituționale cehoslovace și apoi, în același an, a celei austriece.

În cadrul aceleiași secțiuni sunt enumerate și **principalele trăsături ale controlului exercitat în prezent în România prin intermediul Curții Constituționale**, ca autoritate politico-jurisdicțională situată în afara sistemului instanțelor judecătorești și independentă de orice altă autoritate publică, al cărei scop îl constituie garantarea supremației Constituției. Pronunțarea unei decizii prin care se constată neconstituționalitatea unei legi sau a unei ordonanțe implică o reacție din partea legiuitorului, Parlamentul sau, după caz, Guvernul trebuind să intervină în sensul modificării sau abrogării actului normativ declarat ca fiind neconstituțional. În situația în care o asemenea măsură nu se ia sau întârzie, decizia Curții Constituționale își produce efectele, în sensul că dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, precum și cele din regulamentele parlamentare, constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele juridice la 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale, iar pe durata acestui termen, dispozițiile constatate ca fiind neconstituționale sunt suspendate de drept.

Capitolul 2 intră în problematica propriu-zisă a lucrării, propunându-și să demonstreze influența pe care jurisdicțiile constituționale din diverse state europene o exercită asupra ansamblului normativ național.

Prealabil acestui demers, a fost, însă, necesară o prezentare a clasificărilor controlului de constituționalitate în funcție de anumite criterii, respectiv după momentul în care acesta intervine (preventiv sau **anterior** - *a priori* - al legilor înainte de intrarea lor în vigoare / represiv sau **ulterior** - *a posteriori* - , adică după ce acestea au intrat în fondul activ al legislației), după cadrul în care este declanșat (**abstract** - în absența unui conflict real, declanșat, de regulă, de un subiect politic / **concret** - în cadrul unui proces aflat pe rolul unei instanțe judecătorești), după modul de sesizare al autorității de control constituțional (**direct**, pe calea unei plângeri individuale / **indirect** sau mediat, prin intermediul instanței judecătorești învestite cu soluționarea unui litigiu).

A urmat apoi o scurtă **prezentare a atribuțiilor** autorităților de jurisdicție constituțională, care a evidențiat diversitatea și multitudinea competențelor acestora, destul de dificil de reunit într-o sinteză. Astfel, pe lângă controlul constituționalității actelor normative, unele dintre acestea pot fi chemate să soluționeze conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, atribuție semnificativă în special în cazul statelor federale și al celor

regionale; pot exercita controlul asupra deciziilor individuale, de exemplu ale autorităţii administrative (Austria și Republica Cehă) sau ale puterii judecătorești (Germania); au rol de instanțe în materie electorală; pot decide asupra constituționalității partidelor politice; în contenciosul referitor la funcția de șef al statului și altele. Această largă paletă de atribuții subliniază rolul important pe care autoritățile de control constituțional îl joacă în asigurarea supremației Constituției.

Următoarele trei secțiuni sunt dedicate studiului mecanismului de control constituțional și al impactului pe care deciziile pronunțate de trei dintre cele mai importante autorități de jurisdicție constituțională din Europa îl au asupra sistemelor normative naționale. Este vorba despre Consiliul Constituțional al Franței, Curtea Constituțională Federală a Germaniei și Curtea Constituțională a Italiei, a căror contribuție la dezvoltarea ansamblului normativ este susținută cu exemple din jurisprudența acestora.

Astfel, deciziile pronunțate de **Consiliul Constituțional francez** în cadrul controlului *a priori* prin care se declară neconstituționalitatea unei dispoziții normative au ca efect imposibilitatea promulgării acesteia și a punerii sale în aplicare.

În cadrul controlului *a posteriori*, exercitat pe calea întrebării prioritare de constituționalitate (*question prioritaire de constitutionnalité - QPC*), atribuție introdusă relativ recent în competența Consiliului Constituțional, o dispoziție de lege declarată neconstituțională este abrogată de la data publicării deciziei sau de la o dată ulterioară fixată prin această decizie, Consiliul Constituțional stabilind condițiile și limitele în care efectele pe care textul de lege le-a produs sunt susceptibile de a fi repuse în discuție. Constituția îi permite, însă, acestuia să amâne efectul deciziilor sale, pentru a-i da Parlamentului posibilitatea de a interveni, în acest interval, în sensul corectării problemei de neconstituționalitate constatată.

O altă atribuție a Consiliului Constituțional care are în mod evident ca efect plasarea sa printre actorii procesului legislativ din Franța și care îi conferă un rol deosebit în faza incipientă de creare a normelor juridice o reprezintă soluționarea așa-numitelor conflicte organice care apar între organele constituționale și care pun în discuție interpretarea sau aplicarea Constituției.

Lucrarea prezintă, de asemenea, o tehnică interesantă folosită de Consiliul Constituțional, elocventă din perspectiva subiectului tezei, constând în pronunțarea de decizii cu rezervă de interpretare. Acest mecanism este utilizat de autoritatea franceză de justiție constituțională atunci când face anumite precizări cu privire la condițiile sau modalitățile de aplicare a legii, precizări pe care le consideră indispensabile pentru salvagardarea constituționalității legii contestate.

Din perspectiva capacității Consiliului Constituțional de a participa la procesul de modelare a sistemului normativ francez, au fost prezentate o serie de decizii care au determinat

modificarea legislației ca urmare a constatării neconstituționalității unor prevederi legale contestate în cadrul controlului concret ulterior, prin intermediul chestiunii prioritare de constituționalitate (QPC). Autoritatea deciziilor pronunțate de Consiliul Constituțional francez este pusă în evidență și de faptul că, de multe ori, legiuitorul nu s-a mulțumit să modifice prevederile de lege constatate ca neconstituționale, ci a intervenit și asupra dispozițiilor legale care păreau a fi în strânsă legătură cu acestea.

În finalul acestei secțiuni s-a enunțat ideea că, în procesul de elaborare normativă, Consiliul Constituțional condiționează, prin deciziile pe care le pronunță, legislația viitoare.

Următoarea secțiune (secțiunea 2.4.) abordează problematica **impactului pe care deciziile Curții Constituționale Federale a Germaniei îl au asupra sistemului normativ german**. Sub aspectul care interesează lucrarea de față, s-a observat că prezintă o mai mare relevanță controlul constituționalității regulilor de drept, cu toate că marea originalitate a sistemului german de justiție constituțională rezidă în posibilitatea tuturor titularilor unui drept fundamental de a contesta conformitatea cu Constituția a unor hotărâri judecătorești despre care se susține că ar fi generat încălcări ale unor drepturi fundamentale, această competență transformând Curtea Constituțională Federală într-o adevărată curte supremă.

Este subliniat, de asemenea, faptul că instanța constituțională germană este cea care a introdus tehnica deciziilor „directive de interpretare”, care a inspirat rezervele de interpretare practicate de Consiliul Constituțional francez, dar și de Curtea Constituțională a României.

Sunt prezentate, totodată, cele mai importante mecanisme prin care Curtea de la Karlsruhe acționează asupra ansamblului normativ german.

Lucrarea continuă cu prezentarea **Curții Constituționale a Italiei și a rolul său în sistemul de drept italian (secțiunea 2.5.)**, fiind expuse câteva aspecte de ordin procedural, necesare înțelegerii mecanismului prin care aceasta intervine în ordinea juridică.

Activitatea sa de început a constat în epurarea ansamblului normativ italian de reglementările din perioada fascistă, contribuind astfel la reformarea pe baze democratice a legislației italiene și compensând blocajul existent în interiorul Parlamentului, care ar fi trebuit să abroge legile caracteristice regimului dictatorial.

Principala atribuție a Curții Constituționale a Italiei o reprezintă controlul constituționalității legilor și al altor acte cu putere de lege.

Se arată că, în soluționarea întrebărilor de constituționalitate cu care a fost sesizată (control *a posteriori*), Curtea Constituțională italiană a demonstrat o remarcabilă creativitate, atât în argumentația hotărârilor, cât și în ce privește consecințele propriilor decizii, fiind în mod special preocupată de efectul acestora asupra sistemului normativ.

Un aspect important îl reprezintă în cadrul acestei secțiuni prezentarea variatelor tipuri de decizii pe care aceasta le poate pronunța (subsecțiunea 2.5.4.). Astfel, se remarcă faptul că, pe parcursul anilor, instanța constituțională italiană a pronunțat o serie de decizii interpretative de admitere sau de respingere, cuprinzând așa-numite „interpretări manipulatorii”, prin prisma cărora interpretarea constituțională apare, în fapt, ca o activitate creativă.

Abordând problematica **relației dintre Curtea Constituțională și puterea legiuitoare**, pe de o parte, și cea **dintre Curte și puterea judecătorească**, pe de altă parte, lucrarea prezintă clasificarea și caracteristicile numeroaselor subcategorii în care doctrina italiană a împărțit deciziile pronunțate de Curtea Constituțională a Italiei, referindu-se pe larg la deciziile numite „interpretative”, prin care elimină doar acea interpretare care este contrară Constituției, și la cele "manipulative", care pot fi divizate în decizii "aditive" și "substitutive".

Cele aditive, la rândul lor pot fi aditive de prestații (sau de garanții) și aditive de principii. Însăși denumirea acestora reflectă acțiunea lor energetică asupra ansamblului normativ. Astfel, cele aditive de prestații adaugă conținut normativ nou textului supus controlului, complinind carențele acestuia prin introducerea unor precizări indispensabile, care ar fi trebuit să existe pentru ca textul să fie conform Legii fundamentale și care ar fi trebuit să apară în textele de lege verificate, dar pe care, din diverse motive, legiuitorul a omis să le insereze (așa numitele „*rime obbligate*” potrivit expresiei celebrului constituționalist Vezio Crissafulli). Deciziile aditive de principii sunt utilizate în special atunci când Curtea observă că lacuna care trebuie completată pentru ca legea să capete caracter constituțional necesită o alegere normativă de tip politic, astfel că nu introduce noi reguli în sistemul normativ, ci doar anumite principii pe care legiuitorul trebuie să le implementeze prin legi și, în același timp, indică judecătorului *a quo* principiul potrivit căruia Curtea consideră oportun să fie soluționat cazul în speță.

Deciziile „substitutive” reprezintă, de asemenea, o dovadă a faptului că frontiera dintre rolul judecătorului constituțional și cel al legiuitorului este estompată, întrucât, prin acestea, Curtea înlocuiește regula enunțată de legiuitor cu o alta, prevederea fiind declarată neconstituțională „în partea în care” este prevăzut un anumit lucru „în loc” de altul.

Toate tipurile de decizii prezentate în cuprinsul acestei secțiuni sunt ilustrate cu exemple din jurisprudența instanței constituționale italiene, fiind enunțate câteva **concluzii referitoare la influența Curții Constituționale a Italiei asupra sistemului de drept italian** (subsecțiune 2.5.6.) și arătându-se faptul că, sub aspectul ierarhiei izvoarelor juridice, s-a observat că deciziile prin care se declară neconstituționalitatea unei norme se plasează la același nivel cu actul normativ la dispozițiile căruia se referă.

În următoarea secțiune este studiată **influența Curții Constituționale a României asupra ordinii de drept (secțiunea 2.6.)**, remarcându-se faptul că aceasta contribuie la

îmbunătățirea ansamblului legislației, precum și la reglarea mecanismului de producere a normelor juridice care reglementează dinamica socială, economică și politică, prin intermediul controlului de constituționalitate al legilor înainte de promulgare și al soluționării excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele. Acestea constituie atribuții prin care se previne introducerea în dreptul pozitiv a unor legi contrare Constituției, respectiv se elimină din corpul legislației acele prevederi sau acte normative aflate în contradicție cu dispozițiile sau principiile Legii fundamentale.

Sunt precizate **modalitățile prin care Curtea intervine în modelarea sistemului normativ**. Prin intermediul unora dintre acestea, instanța de contencios constituțional română atenuază strictetea teoriei kelseniene a „legiuitorului negativ”, potrivit căreia jurisdicția constituțională are competența de a invalida normele juridice, acționând exclusiv într-o manieră anihilantă.

Astfel, Curtea Constituțională a României a manifestat un rol creator prin **sanționarea unor omisiuni legislative**, apreciind că aceasta era, în anumite situații, singura modalitate de îndepărtare a viciului de constituționalitate și de aducere la îndeplinire a funcției sale de asigurare a supremației Legii fundamentale.

O importanță deosebită prezintă, în acest sens, și **deciziile cu rezervă de interpretare**, prin care Curtea constată că dispoziția legală supusă controlului este constituțională numai în ipoteza în care este interpretată într-un anumit sens ori, dimpotrivă, că este neconstituțională în măsura în care i se atribuie un anumit înțeles.

De asemenea, și deciziile prin care Curtea constată conformitatea textelor de lege criticate cu prevederile Constituției prezintă relevanță din perspectiva potențialului creator al jurisprudenței instanței constituționale, **prin chiar interpretarea normei** supuse controlului, precum și a normei constituționale la care se raportează în exercitarea controlului. Aceasta, deoarece dreptul pozitiv nu este rezultatul exclusiv al voinței legiuitorului, ci este produsul conștiinței sociale, care evoluează și se adaptează permanent la nevoile reale ale acesteia - teză susținută de Eugen Ehrlich - astfel că, în dinamica dreptului, interpretările date legilor prin jurisprudența constituțională devin prin ele însele proteice, îmbogățind sistemul juridic, explicându-l și completându-l prin noile semnificații pe care le descoperă. Opera judecătorului constituțional capătă valențe normative, soluțiile pronunțate de acesta având efect atât asupra întregului sistem normativ prin constituționalizarea dreptului, adică prin impregnarea tuturor ramurilor dreptului cu valorile și principiile constituționale, cât și asupra Legii supreme însăși. Influența Curții Constituționale asupra acesteia din urmă s-a manifestat, de-a lungul vremii, prin explicitarea semnificației anumitor noțiuni cuprinse în Legea fundamentală pe care aceasta nu le

definește, cu prilejul examinării proiectelor legilor de revizuire a Constituției, sau chiar prin crearea de noi repere de referință necesare exercitării controlului.

Din perspectiva implicării Curții Constituționale în procesul legislativ, lucrarea amintește și competența acesteia de **a controla constituționalitatea legilor înainte de promulgare**, care se intercalează între etapele pe care le parcurge legea în Parlament, până la promulgarea sa de către Președintele României. Prin exercitarea acestui tip de control, Curtea Constituțională intervine în procesul legislativ, statuând, însă, dintr-un punct de vedere strict jurisdicțional.

Într-un capitol distinct, Capitolul 3, este analizată **influența jurisdicțiilor constituționale asupra Legilor fundamentale**, pornind de la observația că judecătorul constituțional trebuie să evalueze conținutul prevederilor de lege contestate, dar, în același timp, și semnificația regulii constituționale cuprinsă în Legea fundamentală care servește ca reper pentru comparație. Interpretarea Constituției – ca lege supremă caracterizată prin concizie și sintetism – reprezintă o operațiune inerentă controlului de constituționalitate, prin care conținutului ideatic al normelor constituționale este uneori îmbogățit, dezvoltându-se înțelesuri noi și sensuri neprecizate expres în text, dar care există în esența reglementării și care devin vizibile cu prilejul controlului de constituționalitate.

Acest capitol analizează felul în care diverse jurisdicții constituționale sunt implicate în procesul de extindere și dezvoltare a prevederilor Constituțiilor naționale, cu privire specială asupra Franței, Germaniei, Italiei, Spaniei și Poloniei. De asemenea, este evidențiat felul în care Curtea Constituțională a României are posibilitatea de a îmbunătăți Legea fundamentală.

În acest scop, lucrarea realizează, printr-o secțiune separată, o **privire generală asupra activității autorităților de control constituțional sub aspectul influenței lor asupra Legilor fundamentale**. Astfel, s-a observat că judecătorul constituțional acționează asupra Legii supreme atunci când, observând carențele acesteia, apelează la marile principii fundamentale ale dreptului pentru a fixa reperele de referință necesare exercitării controlului. Acest lucru este posibil întrucât, prin natura lor, Constituțiile folosesc un mare număr de norme „deschise”, cu o întindere normativă flexibilă, care exprimă valori juridice fundamentale. De aceea, conținutul lor normativ urmează să fie decelat de autoritățile constituționale din expresiile generale, nedefinite, cuprinse în acestea. Din această perspectivă, diversele instanțe constituționale europene au resimțit, pe parcursul desfășurării activității lor, necesitatea inovației în ce privește conținutul Legii fundamentale naționale, fiind prezentate, în cuprinsul lucrării, numeroase exemple concrete din jurisprudența acestora (Germania, Italia Franța, Spania, Polonia).

În ce privește România, o secțiune distinctă este dedicată **influenței jurisprudenței Curții Constituționale a României asupra Legii fundamentale ca urmare a interpretării sale**

creative, ilustrată cu decizii pronunțate cu prilejul exercitării diverselor sale atribuții, iar o altă secțiune abordează problema **influenței exercitate cu prilejul verificării constituționalității inițiativelor de revizuire a Constituției**, în subsecțiuni referitoare la contribuția Curții la îmbunătățirea Legii fundamentale cu prilejul revizuirii acesteia în anul 2003 (subsecțiunea 3.3.1.) și la controlul de constituționalitate al propunerii legislative din 2011 de revizuire a Legii fundamentale (subsecțiunea 3.3.2.).

Un capitol important în economia lucrării îl reprezintă **Capitolul 5**, în cuprinsul căruia este reliefată **influența jurisprudenței instanțelor constituționale asupra ansamblului normativ din perspectiva problematicii omisiunilor legislative**. În acest scop este prezentată, în Secțiunea 5.1., **viziunea jurisdicțiilor constituționale europene în problematica omisiunilor legislative**. S-a arătat, în acest sens, că pasivitatea legiuitorului poate fi sancționată de curțile constituționale din unele state, care au posibilitatea de a se pronunța asupra lacunelor legislației, în cazul în care autoritatea legiuitoare ignoră obligația instituită în sarcina sa prin Constituție în sensul edictării unor prevederi cu privire la anumite aspecte precizate în textele constituționale.

Este prezentată, apoi, **viziunea tradițională consacrată în jurisprudența Curții Constituționale a României în ceea ce privește omisiunile legislative** (secțiunea 5.2.), care, de regulă, respinge ca inadmisibile excepțiile de neconstituționalitate având ca obiect legi sau ordonanțe criticate prin prisma unor lacune legislative, pe considerentul că jurisdicția constituțională nu se poate substitui legiuitorului pentru adăugarea unor noi prevederi celor instituite. În **Secțiunea 5.3.** este prezentată, însă, **nuanțarea abordării problematicii omisiunilor legislative în jurisprudența Curții Constituționale a României**, precizându-se că, de-a lungul vremii, au existat situații în care Curtea a realizat că, pentru a fi un veritabil garant al supremației Constituției, trebuie să abandoneze această atitudine pasivă, subsumată teoriei „legiuitorului negativ”. În demonstrarea acestei afirmații sunt aduse ca argumente o serie de decizii interpretative care, dacă urmăm tipologia consacrată de doctrina italiană, pot fi încadrate în rândul celor de factură aditivă. Prin acestea, Curtea a evidențiat absența din cuprinsul textelor de lege verificate a anumitor prevederi care ar fi trebuit în mod expres formulate și a constatat că neconstituționalitatea acestora este determinată de însăși carențele de reglementare. De asemenea, a fost evidențiat, în cuprinsul acestei secțiuni, faptul că legiuitorul a ținut seama de soluțiile pronunțate de Curte, astfel că principiul separației și echilibrului puterilor în stat a fost pe deplin respectat, fiind posibilă colaborarea constructivă între autoritatea legislativă și instanța de contencios constituțional, nicidecum o intruziune a acesteia din urmă în prerogativele legiuitorului.

În **Capitolul 6** este prezentată o problemă deosebită, și anume **modularea în timp a impactului deciziilor jurisdicțiilor constituționale asupra sistemului normativ**. O astfel de necesitate a fost relevată de împrejurarea că acestea pot destabiliza, uneori, echilibrul ansamblului

normelor de drept, întrucât, prin eliminarea anumitor prevederi legale ca urmare a declarării neconstituționalității acestora, se alterează configurația sistemului normativ și se creează o stare de neconstituționalitate mai accentuată decât dacă ar fi rămas în vigoare respectivele dispoziții.

Din acest motiv, în unele state, curțile constituționale amână efectul abrogator al deciziilor sau stabilesc un moment bine determinat în timp până la care legiuitorul are obligația de a modifica prevederea legală contrară Constituției, iar în alte cazuri indică modul în care deciziile lor afectează anumite situații juridice.

În dezvoltarea acestui subiect, lucrarea analizează, în Secțiunea 6.1., **efectele deciziilor jurisdicțiilor constituționale** și momentul de la care acestea încep să se producă. Sunt arătate, în cadrul Secțiunii 6.2. modalitățile prin care autoritățile de jurisdicție constituțională au rezolvat problema impactului posibil negativ al deciziilor lor asupra stabilității legislației, în special cel provocat de aplicarea retroactivă a acestora, specifică unora dintre statele prezentate. Secțiunea 6.3. **cuprinde concluzii referitoare la influența în timp a deciziilor jurisdicțiilor constituționale** referitoare la efectul benefic al flexibilizării efectelor temporale ale deciziilor lor în scopul evitării periclitării securității juridice a sistemului normativ național.

Partea a III-a a lucrării își propune să descrie pe larg **modalitățile concrete prin care Curtea Constituțională a României modelează sistemul normativ național.**

În **Capitolul 1** este evidențiat **rolul acesteia în reconfigurarea sistemului normativ prin eliminarea reglementărilor pre-constituționale contrare valorilor democrației actuale**, prin constatarea abrogării implicite a acestora, modalitate prin care Curtea Constituțională, mai ales în anii de început ai activității sale, și-a pus amprenta asupra sistemului de drept. **Prima secțiune** a acestui capitol prezintă **justificarea competenței Curții Constituționale de verificare a constituționalității actelor normative cu putere de lege emise anterior Constituției din 1991**, bazată, în esență, pe teoria normativistă a lui Kelsen, din perspectiva faptului că legile emise sub vechea Constituție ar urma să rămână valide dacă au fost recunoscute, sub noua Constituție, de către noua autoritate, în mod expres sau tacit, adică dacă normele unei ordini de drept au fost receptate de către o altă ordine de drept.

În continuare, secțiunea 1.2. își propune **ilustrarea contribuției Curții Constituționale la democratizarea sistemului românesc de drept prin constatarea abrogării prevederilor din legile preconstituționale contrare noii Legi fundamentale**, fiind expuse numeroase decizii prin care Curtea a constatat abrogarea unor texte de lege ca efect al art.150 alin.(1) din Legea fundamentală (art.152 în Constituția revizuită), în ipoteza neconstituționalității acestora.

Capitolul 2 al celei de-a III-a părți a lucrării ia în discuție **efectele controlului de constituționalitate a priori asupra ansamblului legislativ**, constând în modificarea de către

Parlament a legilor (sau a unor prevederi din acestea) pe care, înainte de a fi promulgate, Curtea Constituțională le-a declarat neconstituționale. Este vorba, așadar, despre o modalitate prin care instanța de control constituțional reușește să prevină intrarea în vigoare a unor texte de lege contrare Constituției, contribuind, în acest fel, la creșterea calității fondului activ al legislației. În argumentarea acestei acțiuni benefice, lucrarea aduce un număr semnificativ de exemple din jurisprudența Curții.

Capitolul 3 cuprinde și el o largă prezentare a unor **soluții de admitere a unor excepții de neconstituționalitate pronunțate Curtea Constituțională, care au condus la modificarea unor acte normative**, punctându-se, ca observație generală, faptul că sistemul normativ românesc a fost puternic transfigurat ca urmare a constatării de către Curtea Constituțională a unor neconcordanțe între dispozițiile și principiile Legii fundamentale și diverse legi sau ordonanțe - sau doar dintre unele prevederi din acestea - urmată de îndeplinirea, de către Parlament sau, după caz, de Guvern, a obligației de a opera modificări ale conținutului normativ al acestora din urmă care să aducă textele criticate la nivelul exigențelor impuse prin Constituție. Deciziile prezentate sunt grupate în funcție de materia în care au fost pronunțate, fiind structurate în 14 secțiuni: drept penal, procedură penală, dreptul la muncă, magistrați, dreptul de proprietate publică sau privată, procedură civilă, regimul străinilor, dreptul familiei, statutul unor profesii, măsuri sociale, contencios administrativ, contravențiilor, reconfigurarea unor instituții, respectiv Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității și Agenția Națională pentru Integritate.

Capitolul 4 al acestei părți vizează o problemă destul de controversată, aceea a **revigorării textelor de lege abrogate, ca urmare a constatării neconstituționalității textelor abrogatorii**, chestiune contestată în doctrină și receptată în mod diferit, chiar contradictoriu, de către instanțele judecătorești chemate să aplice respectivele reglementări.

Ultimul capitol al lucrării este dedicat **concluziilor și propunerilor de lege ferenda**, în care se subliniază faptul că instanțele de contencios constituțional joacă un rol complex în procesul de creare și dezvoltare a dreptului, atribuțiile lor fiind de natură să influențeze semnificativ ansamblul legislației. Se poate afirma că jurisprudența instanțelor de contencios constituțional are **caracter de izvor de drept în mod mediat**, finalitatea controlului de constituționalitate fiind tocmai aceea de a asigura supremația Constituției prin realizarea unor reglementări conforme acesteia.

Se arată că studiul de față este orientat spre revelarea potențialului creator al jurisprudenței jurisdicțiilor constituționale, inclusiv în ceea ce privește posibilitatea de a influența conținutul normativ al Legii fundamentale. Această competență cvasi-legislativă nu aduce atingere puterii suverane a Parlamentului - sau a altor corpuri legislative similare existente în diverse sisteme juridice naționale - în ceea ce privește elaborarea actelor normative. Explicația rezidă în

faptul că unul dintre cele mai importante scopuri ale curților constituționale este acela de a asigura echilibrul între puterile statului, legislativă, executivă și judecătorească, astfel că, prin atribuțiile lor, nu numai că nu perturbă echilibrul instituțional, ci, dimpotrivă, ele aplanează conflictele și stimulează colaborarea dintre autoritățile statului.

Activitatea creativă a autorităților constituționale trebuie să se înscrie însă în limitele conferite lor prin Constituție și lege, **auto-limitarea** (*self restraint*) reprezentând una dintre caracteristicile pe care acestea ar trebui să o urmărească în permanență. Această reținere în a-și extinde în mod nepermis prerogativele ar trebui să fie și standardul de care să țină seama și Curtea Constituțională a României.

BIBLIOGRAFIE

I. DOCTRINĂ

I.1. Cursuri, tratate, monografii

a) Doctrină românească

1. ANDREI, Petre, *Filosofia valorii*, Fundația Regele Mihai I, București, 1945;
2. BĂDESCU, Mihai, ANDRUȘ, Cătălin, NĂSTASE, Cătălina, *Drept onstituțional și instituții politice*, Editura Sitech, Craiova, 2008;
3. BĂDESCU, Mihai, *Teoria generală a dreptului*, Editura Sitech, Craiova, 2009;
4. BÂRSAN, Corneliu, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole*, vol.II, Editura All Beck, București, 2005;
5. BOROI, Gabriel, RĂDESCU, Dumitru, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura All, ediția a II-a, revizuită și adăugită, 1996;
6. CETERCHI, Ioan, CRAIOVAN, Ion, *Introducere în teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 1998;
7. CIMPOERU, Dan, *Actele jurisdicționale ale Curții Constituționale*, Editura Wolters Kluwer Romania, 2010;
8. CIOBANU, Viorel Mihai, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, vol.II, Editura Național, București, 1999;
9. CONSTANTINESCO, Leontin-Jean, *Tratat de drept comparat. Metoda comparativă*, vol.2, Editura ALL Educational, București, 1998;

10. CONSTANTINESCU, Mihai, DELEANU, Ion, IORGOVAN, Antonie, MURARU, Ioan, VASILESCU, Florin Bucur, VIDA, Ioan, "Constituția României comentată și adnotată" Editura Regia Autonomă „Monitorul Oficial”, București, 1992;
11. DĂNIȘOR, Gheorghe, DOGARU, Ion, DĂNIȘOR, Dan Claudiu, *Teoria generală a dreptului*, Editura C.H.Beck, București, 2006;
12. DELEANU, Ion, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat*, Editura C.H.Beck, București, 2006;
13. DELEANU, Ion, *Justiția constituțională*, Editura Lumina Lex, București, 1995;
14. DELEANU, Ion, DELEANU, Sergiu, *Mică enciclopedie a dreptului. Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000;
15. DELEANU, Ion, DELEANU, Sergiu, *Jurisprudența și revirimentul jurisprudențial. Eseu*, Universul Juridic, București, 2013;
16. DJUVARA, Mircea, *Teoria generală a dreptului. Drept rațional, izvoare și drept pozitiv*, Editura All Beck, Colecția Restitutio, București, 1995;
17. DRĂGANU, Tudor, *Drept constituțional și instituții politice*, vol.I, Editura Lumina Lex, 1998;
18. FUEREA, Augustin, *Manualul Uniunii Europene*, Ediția a IV-a, Editura Universul Juridic, București, 2010;
19. FUEREA, Augustin, *Drept comunitar. Partea generală*, Editura All Beck, 2003;
20. FLOREA, Paul, *Neconstituționalitatea. Excepția de neconstituționalitate în procesul civil*, Editura Scripta, București, 1998;
21. IONESCU, Cristian, *Principii fundamentale ale democrației constituționale*, Editura Lumina Lex, 1997;
22. IONESCU, Cristian, *Drept constituțional comparat*, Editura C.H.Beck, București, 2008;
23. IORGOVAN, Antonie, *Odiseea elaborării Constituției*, Editura Uniunii Vatra Românească, Târgu Mureș, 1998;
24. LEȘ, Ioan, *Sisteme judiciare comparate*, Editura All Beck, București, 2002;
25. MIGA-BEȘTELIU, Raluca, *Drept internațional. Introducere în dreptul internațional public*, Ediția a III-a, Editura all Beck, București, 2003;
26. MOTICA, Radu I., MIHAI, Gheorghe, *Teoria generală a dreptului*, Editura All Beck, București, 2001;
27. MURARU, Ioan, CONSTANTINESCU, Mihai, TĂNĂSESCU, Elena-Simina, ENACHE, Marian, IANCU, Gheorghe, *Interpretarea Constituției. Doctrină și practică*, Editura Lumina Lex, București, 2002;

28. MURARU, Ioan, TĂNĂSESCU, Simina, *Drept constituțional și instituții politice*, Ediția 13, vol.I, Editura C.H.Beck, București, 2008;
29. MURARU, Ioan, TĂNĂSESCU, Simina, *Drept constituțional și instituții politice*, Ediția 13, vol.II, Editura C.H.Beck, București, 2009;
30. MURARU, Ioan, TĂNĂSESCU, Simina (coordonatori), *Constituția României – Comentariu pe articole*, Editura C.H.Beck, București, 2008;
31. MURARU, Ioan, VLĂDOIU, Nasty Marian, MURARU, Andrei, BARBU Silviu-Gabriel, *Contencios constituțional*, Editura Hamangiu, București, 2009;
32. POPA, Nicolae, *Teoria generală a dreptului*, Editura C.H.Beck, București, 2008;
33. POPA, Nicolae, *Teoria generală a dreptului*, Editura Actami, București, 1996;
34. POPA, Nicolae, DOGARU, Ion, DĂNIȘOR, Gheorghe, DĂNIȘOR, Dan Claudiu, *Filosofia dreptului. Marile curente*, Ediția a doua, Editura C.H.Beck, București, 2007;
35. POPA, Nicolae, EREMIA, Mihail-Constantin, CRISTEA, Simona, *Teoria generală a dreptului*, Ediția a doua, Editura All Beck, București, 2005;
36. VASILESCU, Florin Bucur, *Constituționalitate și constituționalism*, Editura Național, București, 1997;
37. VĂLLIMĂRESCU, Alexandru, *Tratat de enciclopedia dreptului*, Editura Lumina Lex, București, 1999.

b) Doctrină străină

38. BÉGUIN, Jean-Claude, *Le contrôle de la constitutionnalité des lois en République fédérale d'Allemagne*, Paris, 1982;
39. BEHRENDT, Christian, *Le juge constitutionnel, un législateur-cadre positif – Une analyse comparative en droit français, belge et allemand*, Editura Bruylant, Bruxelles, Librairie Générale de Droit et Jurisprudence, Paris, 2006;
40. BURDEAU, Georges, HAMON, Francisc, TROPER Michel, *Droit constitutionnel*, Ediția 26, Librairie Générale de Droit et Jurisprudence, 1999, Paris;
41. DAVID, René, JAUFFRET-SPINOSI, Camille, *Les systèmes de droit contemporains*, 10e édition, Dalloz, Paris, 1992;
42. DE TOCQUEVILLE, Alexis, *Despre democrație în America*, vol.1, Editura Humanitas, București, 1996;
43. DEYSINE, Anne, *Justiția în Statele Unite ale Americii*, Editura Rosetti, București, 2002;

44. FAVOREAU, Louis, GAÏA, Patrick, GHEVONTIAN, Richard, MESTRE, Jean-Louis, PFERSMANN, Otto, ROUX, André, SCOFFONI, Guy, *Droit constitutionnel*, 8e édition, Dalloz, Paris, 2005;
45. FAVOREAU, Louis, *Les cours constitutionnelles*, collection „Que sais-je?”, la 2eme edition, Press Universitaires de France, Paris, 1992;
46. FROMONT, Michel, *La justice constitutionnelle dans le monde*, collection „Connaissance du droit”, Dalloz, , Paris, 1996;
47. GÉNY François, *Science et tehnique en droit privé positif*, Sirey, Paris, 1913;
48. GÖZLER, Kemal, *Judicial Review of Constitutional Amendments – A Comparative Study*, Ekin Press, Bursa, 2008;
49. HAMON, Francis, TROPPER, Michel, *Droit constitutionnel*, 33e edition, LGDJ, Paris, 2012;
50. KELSEN, Hans, *Doctrina pură a dreptului*, Editura Humanitas, București, 2000;
51. LECOURT, Robert, *L'Europe des juges*, Bruxelles, Bruylant, collection Droit de l'Union européenne, Grands écrits, 2008, (reeditare a operei publicate în 1976);
52. LE POURHIET, Anne-Marie, *Droit Constitutionnel*, Economica, Paris, 2007;
53. LOSANO, Mario G., *Marile sisteme juridice. Introducere în dreptul european și extraeuropean*, Editura All Beck, București, 2005;
54. MILLIOT, Louis, BLANC, François-Paul, *Introduction à l'étude du droit Musulman*, Sirey, Paris, 2e édition,1987;
55. PERELMAN, Chaïm, *Logique juridique, Nouvelle rhétorique*, Editura Dalloz, 1976;
56. ROUSSEAU, Dominique, *La justice constitutionnelle en Europe*, Montchrestien, Paris, 1992;
57. ROUSSEAU, Dominique, *Droit du contentieux constitutionnel*, 4e édition, Montchrestien, Paris, 1995.

I.2. Articole și studii de specialitate

a) Doctrină românească

58. ALEXANDRU, Ioan, „Obiectivele și scopul revizuirii Constituției: consolidarea democrației”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2013;
59. ALEXIANU, George, “Controlul constituționalității legilor”, în *Revista de Drept public*, București, 1927, publicat în extras în *Revista de Drept Public* nr. 1/2000;

60. ANDREESCU, Gabriel, "Logica unei decizii a Curții Constituționale", în *Noua Revistă de Drepturile Omului* nr.1/2007 ;
61. ANTONIU, George, "Recursul în interesul legii. Contribuții la interpretarea și aplicarea corectă a dispozițiilor din partea generală a Codului penal", în *Revista de drept penal* nr.1/2011;
62. BĂLAN, Marius, „Evoluția istorică a conceptului de Constituție”, în *Liber Amicorum Ioan Muraru. Despre constituție și constituționalism*, Editura Hamangiu, București, 2006;
63. BĂLAN, Marius, „Necesitatea, utilitatea și limitele revizuirii Constituției”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2013;
64. BĂRBĂȚEANU, Valentina, „[Aspecte particulare referitoare la reiterarea excepției de neconstituționalitate](#)”, în *Buletinul Curții Constituționale* nr.2/2011;
65. BĂRBĂȚEANU, Valentina, „The Influence Of the Constitutional Jurisdictions On the Basic Laws”, în *Lex et Scientia International Journal* No.XIX, Vol.2/2012;
66. BĂRBĂȚEANU, Valentina, „Întrebarea prioritară de constituționalitate în Franța (QPC)”, în *Revista de Drept Public* nr.1-2/2012;
67. BĂRBĂȚEANU, Valentina, „Influența jurisprudenței Curții Constituționale asupra ansamblului normativ. Privire specială asupra problemei omisiunilor legislative”, în *Dreptul* nr.5/2012;
68. BĂRBĂȚEANU, Valentina, „The Action in Time of the Constitutional Courts' Decisions”, în e-book-ul Conferinței Internaționale „Challenges of the Knowledge Society”, Editura Pro Universitaria, București, 2013;
69. BULAI, Costică, ”Problema «vidului legislativ» în jurisprudența Curții Constituționale”, în *Revista de Drept Public* nr.2/2000;
70. CIOBANU, Mihai Viorel, „Curtea Constituțională – garant al supremației Constituției, putere legiuitoare sau expert parlamentar?”, în *Revista română de drept privat* nr.3/2009;
71. CONSTANTIN, Valentin, „Iluziile controlului de constituționalitate *ex-ante*”, în *Noua Revistă de Drepturile Omului* nr.3/2011;
72. CORLĂȚEAN, Titus, „Izvoare convenționale ale Uniunii Europene în domeniul protecției drepturilor fundamentale ale omului”, în *Dreptul* nr.8/2012;
73. DĂNIȘOR, Dan Claudiu, RĂDULEȚU, Sebastian, „Comentariu la Decizia Curții Constituționale nr.62/2007”, în *Curierul Judiciar* nr.3/2007;
74. DELEANU, Ion, „Revizuirea Constituției”, în *Dreptul* nr.12/2003;
75. DELEANU, Ion, „Construcția judiciară a normei juridice”, în *Dreptul* nr.8/2004;
76. DELEANU, Ion, „Proceduri prefigurate pentru asigurarea interpretării și aplicării unitare a legii de către instanțele judecătorești”, în *Revista Română de Drept Privat* nr.1/2010;

77. DOLDUR, Constantin, „Probleme actuale privind obligativitatea deciziilor Curții Constituționale a României pronunțate în exercitarea controlului de constituționalitate a legilor”, în *Liber Amicorum Ioan Muraru. Despre constituție și constituționalism*, Editura Hamangiu, București, 2006;

78. DRĂGANU, Tudor, „Efectele juridice ale deciziilor Curții Constituționale în lumina prevederilor Constituției revizuite”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2004;

79. DUȚU, Mircea, „Revizuirea Constituției: între tradiție, integrare, modernizare”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2013

80. ENACHE, Marian, „Constituția României – după 20 de ani”, în *Buletinul Curții Constituționale* nr.1/2012;

81. LEȘ, Ioan, “Controlul constituționalității legilor în America Latină”, în *Acta Universitatis Lucian Blaga* nr.1-2/2003;

82. LUPAȘCU, Dan, „Recursul în interesul legii în proiectele noilor Coduri de procedură din România”, în *Lex et Scientia International Journal* XVI, vol.1/2009;

83. MURARU, Ioan, „Există un garant al supremației Constituției române?”, în *Revista română de drept privat* nr.1/2011;

84. PĂTULEA, Vasile, “Principiul primordialității dreptului comunitar față de sistemele de drept naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene”, în *Dreptul* nr.7/2005;

85. PĂTULEA, Vasile, „Întinderea efectelor deciziilor Curții Constituționale”, în *Dreptul* nr.9/1999;

86. POPA, Nicolae, “Esență, conținut și formă în drept”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2000;

87. POPA, Nicolae, „Le rapport juridique”, în *Liber Amicorum Ioan Muraru. Despre constituție și constituționalism*, Editura Hamangiu, București, 2006;

88. POPESCU, Corneliu-Liviu, “Reincriminarea pe cale jurisprudențială a insultei și calomniei”, în *Noua Revistă de Drepturile Omului* nr.1/2007;

89. TĂNĂSESCU, Simina, „Despre funcțiile Constituției și necesitatea revizuirii”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2013;

90. VIDA, Ioan, „Bătălia pentru Curtea Constituțională”, în *Liber Amicorum Ioan Muraru, Despre constituție și constituționalism*, Editura Hamangiu, București, 2006;

b) Doctrină străină

91. ACKERMAN, Bruce, „The Living Constitution”, în *Harvard Law Review*, vol.120, nr.7 (2007);

92. AUTEXIER, Christian, „L'exception d'inconstitutionnalité en droit allemand”, în *Revue française de droit constitutionnel* nr.4/1990;
93. BOISSARD, Sophie, „Comment garantir la stabilité des situations juridiques individuelles sans priver l'autorité administrative de tous moyens d'action et sans transiger de légalité? Le difficile dilemme du juge administratif”, în *Les Cahiers du Conseil Constitutionnel* nr.11/2001;
94. BON, Pierre, “La question d'inconstitutionnalité en Espagne”, în *Pouvoirs, Revue française d'études constitutionnelles et politique*, nr.137/2011;
95. BOULET, Mathilde, „La problématique de l'application des réserves d'interprétation du Conseil constitutionnel”, în *Tribune de droit public*, 2005
96. CONAC, Gerard, „O anterioritate română: controlul constituționalității legilor în România de la începutul secolului XX până în 1938”, în *Revista de Drept Public* nr.1/2001;
97. DAUSES, Manfred, „Drepturile fundamentale ca elemente ale ordinii de drept a Uniunii Europene”, în *Dreptul* nr.9/2006;
98. DI MANNO, Thierry, „L'influence des réserves d'interprétation”, în DRAGO, Guillaume, FRANÇOIS, Bastien și MOLFESSIS, Nicolas (dir.), *La légitimité de la jurisprudence du Conseil constitutionnel*, Economica, 1999;
99. DONDI, Sebastiano, „L'interprétation “créatrice” de la loi selon l'expérience de la Cour Constitutionnelle italienne”, în *Sant'Anna Legal Studies* nr.18/2008;
100. DUE, Ole, „The Law-making Role of the European Court of Justice Considered in Particular from the Perspective of Individual and Undertakings”, în *Nordic Journal of International Law* 1994, vol.63;
101. DYÈVRE, Arthur, „La place des cours constitutionnelles dans la production des normes: l'étude de l'activité normative du Conseil Constitutionnel et de la Court Constitutitonelle Fédérale (Bundesverfassungsgericht)”, în *Annuaire international de justice constitutionnelle*, 2005, Economica, Presses Universitaires D'Aix/Marseilles, 2006;
102. ESCARRAS, Jean-Claude, „La saisine de la Cour constitutionnelle italienne par voie d'exception”, în *Revue française de droit constitutionnel* nr.4/1990;
103. FAVOREAU, Louis, „L'apport du Conseil constitutionnel au droit public”, în *Pouvoirs* nr.13/1980;
104. FERRARI, Giuseppe Franco, GAMBARO, Antonio, „The Italian Constitutional Court and Comparative Law - A Premise”, în *Comparative Law Review*, Vol.1, No.1(2010)
105. FROMONT, Michel, „Présentation de la Cour constitutionnelle fédérale d'Allemagne”, în *Les Cahiers du Conseil constitutionnel* n° 15 (Dossier : Allemagne) - janvier 2004;

106. HENKIN, Louis, „John Marshall Globalized în Proceedings of the American Philosophical Society”, Philadelphia, Vol.148, nr.1/2004;
107. JENKINS, David, „Common law declarations of unconstitutionality”, <http://icon.oxfordjournals.org/cgi/content/full/7/3/468>;
108. KAHN, Khizr Muazzam, „Juristic Classification of Islamic Law”, în *Houston Journal of International Law*, 1983, vol.6.;
109. KOVAR, Robert, „La contribution de la Cour de justice à l’édification de l’ordre juridique communautaire”, în *Collected Courses of the Academy of European Law*, vol. IV, cartea 1, 1995;
110. LAFFAILLE, Franck, “Un nouveau principe constitutionnellement protégé en Italie: le «sentiment pour les animaux»”, în *Constitutions* nr.2/2012 ;
111. LAIDIÉ, Yan, „Introducerea în Franța a unui control de constituționalitate a legilor *a posteriori*: reflecții asupra chestiunii prioritare de constituționalitate”, în *Pandectele Române* nr.7/2011;
112. LAVROFF, Dmitri Georges, „Le Conseil constitutionnel et la norme constitutionnelle”, în *Melanges en l’honneur de Gustave Peiser*, PUG, Grenoble
113. LENOIR, Noëlle, „L’intérêt général, norme constitutionnelle?”, publicat pe site-ul de internet al Consiliul Constituțional Francez http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/pdf/Conseil/lenoir.pdf;
114. LEVASSEUR, Joseph A.A., „Izvoarele dreptului”, în culegerea *Dreptul Statelor Unite ale Americii*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1999;
115. LUCHAIRE, François, „La sécurité juridique en droit constitutionnel français”, în *Les Cahiers du Conseil Constitutionnel* nr.11/2001;
116. MATHIEU, Bertrand, “Neuf mois de jurisprudence relative à la QPC: un bilan”, în *Pouvoirs, Revue française d’études constitutionnelles et politique*, nr.137/2011;
117. MATHIEU, Bertrand, „Le principe de sécurité juridique – Presentation”, în *Les Cahiers du Conseil Constitutionnel* nr.11/2001;
118. MAZEAUD, Pierre, „[Droits de la défense, qualité de la loi, droit international et communautaire](http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/pdf/Conseil/20060915.pdf)”, articol publicat pe site-ul de internet al Consiliului Constituțional Francez, la adresa http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/pdf/Conseil/20060915.pdf;
119. ONIDA, Valerio, „Pour le dépassement définitif de la «souveraineté» de la loi”, *Les Cahiers du Conseil constitutionnel* nr. 25/2009;
120. PARDINI, Jean-Jacques, “Question prioritaire de constitutionnalité et question incidente de constitutionnalité italienne: ab origine fidelis”, în *Pouvoirs*, nr.137/2011;

121. PESCATORE, Pierre, „Rôle et chance du droit et des juges dans la construction de l'Europe”, *Revue internationale de droit comparé*, nr.26/1974;

122. PIZZORUSSO, Alessandro, „Présentation de la Cour constitutionnelle italienne”, în *Les Cahiers du Conseil constitutionnel* nr. 6/1999 (Dossier : Italie);

123. PONTTHOREAU, Marie-Claire, „Réflexion sur le pouvoir normatif du juge constitutionnel en Europe continentale sur la base des cas allemande et italien”, în *Les Cahiers du Conseil constitutionnel* nr.24/2008;

124. ROSOUX , Géraldine, „Le maintien des «effets» des dispositions annulées par la Cour d'arbitrage : théorie et pratique”, *Liber Amicorum Paul Martens*, Larcier, Bruxelles, 2007;

125. ROUSSEAU, Dominique, „Le procès constitutionnel”, în *Pouvoirs*, nr.137/2011;

126. SAFJAN, Marek, „The Constitutional Court As a Positive Legislator”, în *New Millenium Constitutionalism: Paradigms Of Reality and Challenges*, NJHAR, Yerevan, 2013;

127. TROPER, Michel, „Justice constitutionnelle et démocratie”, în *Pour une théorie juridique de l'État*, Paris, PUF, 1994;

128. TUSSEAU, Guillame, „[La fin d'une «exception» française ?](#)”, *Pouvoirs* nr.137/2011;

129. VERPEAUX, Michel, „Le contrôle de la loi par voi d'exception dans les propositions parlementaires sous la IIIe République”, în *Revue française de droit constitutionnel* nr.4/1990;

130. VRANKEN, Martin, „Role of the Advocate General in the Law-making Process of the European Community”, *Anglo-American Law Review*, nr.1/1996.

131. YENG SENG, Wanda, “Le contrôle des lois promulguées dans la jurisprudence du Conseil constitutionnel, un mystère en voie de dissipation?”, în *Revue française de droit constitutionnel* nr.61/2005.

I.3. Comunicări și rapoarte

132. BOUDON Julien, „Lorsque le Conseil constitutionnel pré-légifère: les avertissements adressés au législateur dans les décisions QPC de censure”, comunicare prezentată la Congresul AFDC (Association français de droit constitutionnel), Nancy, 16-18 iunie 2011, disponibilă la adresa web <http://www.droitconstitutionnel.org/congresNancy/comN7/boudonT7.pdf>;

133. BOSSUYT, Marc, LEYSEN, Riet, “Raportul național pentru cel de-al XVlea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, prezentat de Curtea Constituțională a Belgiei, publicat în *Justiția constituțională. Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2012;

134. GAIER, Reinhard, „Executarea deciziilor Curții Constituționale”, cuprins în Raportul național pentru cel de-al XVlea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, prezentat de Curtea Constituțională Federală din Germania, publicat în *Justiția constituțională. Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2012;

135. GROPP, Tania, “The relationship between constitutional courts, legislators and judicial power in the european system of judicial review. towards a decentralised system as an alternative to judicial activism?”, raport prezentat la Conferința “Judicial activism and restraint theory and practice of constitutional rights”, desfășurată la Batumi, Georgia, 13-14 iulie 2010, de Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) în colaborare cu Curtea Constituțională a Georgiei, publicat în CDL-JU(2010)012, Strasbourg, 7 iulie 2010, disponibil la adresa de internet [http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-JU\(2010\)012-e.asp?MenuL=RUS](http://www.venice.coe.int/docs/2010/CDL-JU(2010)012-e.asp?MenuL=RUS);

136. KLUČKA, Ján, „The role of the Constitutional Court with regard to the Legislator, raport prezentat la seminarul cu tema “Rolul Curții Constituționale în stat și societate” („The Role of the Constitutional Court in the State and Society”), organizat de Curtea Constituțională a Ucrainei în cooperare cu comisia de la Veneția, și The German Foundation for International Legal Cooperation, desfășurat la Kiev, 10-11 mai 2001, publicat în CDL-JU (2001) 32, disponibil la adresa web [http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-JU\(2001\)032-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2001/CDL-JU(2001)032-e.pdf);

137. LÜBBE-WOLFF, Gertrude, „Raporturile Curții Constituționale cu Parlamentul și Guvernul”, cuprins în Raportul național pentru cel de-al XVlea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, prezentat de Curtea Constituțională Federală din Germania, publicat în *Justiția constituțională. Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2012;

138. MELCHIOR, Michel, ALEN, Andre și MEERSSCHAUT, Frank, „General Report on the XIIth Congress of the Constitutional Courts in Europe”, Bruxelles, 14-16 mai 2002, *The Relations Between the Constitutional Courts and the Other National Courts, Including the Interference In This Area Of the Action of the European Courts*, Brugges, Vanden Broele Publishers, 2002;

139. PUSKÁS, Valentin Zoltan, BENKE, Károly, “Executarea deciziilor curților constituționale”, cuprins în Raportul general pentru cel de-al XVlea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, publicat în *Justiția constituțională. Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2012

140. SAIZ ARNAIZ, Alejandro, „Techniques of constitutional interpretation by the European Constitutional Courts”, lucrare prezentată la Workshop on “Principles of Constitutional

Control, Techniques of Constitutional and Statutory Interpretation”, Kiev, 5-6 iunie 1998, organizat de Curtea Constituțională a Ucrainei, ARD/CHECCHI și Comisia de la Veneția, publicată în CDL-JU (98) 24 rev., disponibil la adresa web [http://www.venice.coe.int/docs/1998/CDL-JU\(1998\)024rev-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/1998/CDL-JU(1998)024rev-e.pdf);

141. *Cazurile României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului – Selecțiuni 1998-2004*, Biroul de Informare al Consiliului Europei la București, București, 2004;

142. Raportul Curții Constituționale a Republicii Italiene: *Legislative Omission in the Constitutional Jurisprudence*, prezentat la al XIV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene desfășurat la Vilnius, în perioada 2-7 iunie 2008, cu tema *Problems of Legislative Omission in Constitutional Jurisprudence*, cuprins în vol.II al lucrărilor, editat de Curtea Constituțională a Lituaniei, Vilnius, 2009;

143. Raportul național pentru cel de-al XV-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene, prezentat de Curtea Constituțională a Republicii Italiene, publicat în *Justiția constituțională. Funcții și raporturi cu celelalte autorități publice – Drept constituțional comparat*, Editura Universul Juridic, București, 2012.

II. JURISPRUDENȚĂ

II.1. Decizii ale Curții Constituționale a României

1. Decizia nr.1 din 12 ianuarie 1993, publicată în Monitorul Oficial nr.129 din 17 iunie 1993;

2. Decizia nr.31 din 26 mai 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.13 din 19 ianuarie 1994;

3. Decizia nr.32 din 26 mai 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.126 din 23 iunie 1994;

4. Decizia nr.33 din 26 mai 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.278 din 30 noiembrie 1993;

5. Decizia nr.35 din 1 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.218 din 6 septembrie 1993;

6. Decizia nr.38 din 7 iulie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.176 din 26 iulie 1993;

7. Decizia nr.49 din 29 septembrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.126 din 23 mai 1994;

8. Decizia nr.60 din 14 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 din 19 ianuarie 1994;
9. Decizia nr.11 din 8 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.126 din 23 mai 1994;
10. Decizia nr.18 din 14 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.343 din 12 decembrie 1994;
11. Decizia nr.24 din 14 martie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.29 din 8 februarie 1995;
12. Decizia nr.32 din 13 aprilie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.259 din 15 septembrie 1994;
13. Decizia nr.47 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.139 din 2 iunie 1994;
14. Decizia nr.49 din 17 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.125 din 21 mai 1994;
15. Decizia nr.52 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.29 din 8 februarie 1995;
16. Decizia nr.56 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.156 din 22 iunie 1994;
17. Decizia nr.60 din 25 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.57 din 28 martie 1995;
18. Decizia nr.72 din 5 iulie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.284 din 6 octombrie 1994;
19. Decizia nr.75 din 13 iulie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.190 din 25 iulie 1994;
20. Decizia nr.99 din 1 noiembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.348 din 15 decembrie 1994;
21. Decizia nr.114 din 15 noiembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.354 din 21 decembrie 1994;
22. Decizia nr.128 din 16 noiembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.86 din 8 mai 1995;
23. Decizia nr.141 din 14 decembrie 1994, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.353 din 21 decembrie 1994;
24. Decizia nr.1 din 4 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.66 din 11 aprilie 1995;

25. Decizia nr.10 din 24 ianuarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.74 din 25 aprilie 1995;
26. Decizia nr.66 din 28 iunie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.210 din 13 septembrie 1995;
27. Decizia nr.72 din 18 iulie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.167 din 31 iulie 1995;
28. Decizia nr.73 din 19 iulie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.177 din 8 august 1995;
29. Decizia nr.90 din 4 octombrie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.272 din 23 noiembrie 1995;
30. Decizia nr.25 din 6 martie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.324 din 4 decembrie 1996;
31. Decizia nr.85 din 3 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.211 din 6 septembrie 1996;
32. Decizia nr.93 din 17 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 235 din 27 septembrie 1996;
33. Decizia nr.96 din 24 septembrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.251 din 17 octombrie 1996;
34. Decizia nr.121 din 16 octombrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.101 din 27 mai 1997;
35. Decizia nr.129 din 24 octombrie 1996, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.158 din 16 iulie 1997;
36. Decizia nr.97 din 30 aprilie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.210 din 27 august 1997;
37. Decizia nr.105 din 7 mai 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.87 din 24 februarie 1997;
38. Decizia nr.279 din 1 iulie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.50 din 4 februarie 1998;
39. Decizia nr.463 din 13 noiembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.53 din 6 februarie 1997;
40. Decizia nr.486 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.105 din 6 martie 1998;
41. Decizia nr.528 din 2 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 26 februarie 1998;

42. Decizia nr.546 din 4 decembrie 1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.98 din 2 martie 1998;
43. Decizia nr.22 din 10 februarie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.161 din 23 aprilie 1998;
44. Decizia nr.25 din 10 februarie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.143 din 8 aprilie 1998;
45. Decizia nr.30 din 10 februarie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.113 din 16 martie 1998;
46. Decizia nr.45 din 10 martie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.182 din 18 martie 1998;
47. Decizia nr.81 din 19 mai 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.220 din 16 iunie 1998;
48. Decizia nr.106 din 14 iulie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.287 din 5 august 1998;
49. Decizia nr.177 din 15 decembrie 1998, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.77 din 24 februarie 1999;
50. Decizia nr.5 din 4 februarie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.95 din 5 martie 1999;
51. Decizia nr.11 din 9 februarie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.136 din 1 aprilie 1999;
52. Decizia nr. [24 din 23 februarie 1999](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 136 din 1 aprilie 1999;
53. Decizia nr.80 din 20 mai 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.333 din 14 iulie 1999;
54. Decizia nr.87 din 1 iunie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.352 din 26 iulie 1999;
55. Decizia nr.88 din 1 iunie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.325 din 8 iulie 1999;
56. Decizia nr.143 din 5 octombrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.585 din 30 martie 1999;
57. Decizia nr.150 din 7 octombrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.605 din 10 decembrie 1999;
58. Decizia nr.165 din 21 octombrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.624 din 21 decembrie 1999;

59. Decizia nr.177 din 16 noiembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.640 din 29 decembrie 1999;
60. Decizia nr.9 din 24 ianuarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.221 din 19 mai 2000;
61. Decizia nr.10 din 24 ianuarie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.213 din 16 mai 2000;
62. Decizia nr.50 din 21 martie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.277 din 20 iunie 2000;
63. Decizia nr.93 din 11 mai 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.444 din 8 septembrie 2000;
64. Decizia nr.145 din 14 iulie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.665 din 16 decembrie 2000;
65. Decizia nr.146 din 14 iulie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.566 din 15 noiembrie 2000;
66. Decizia nr.191 din 12 octombrie 2000, Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.665 din 16 decembrie 2000;
67. Decizia nr.212 din 7 noiembrie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1 din 5 ianuarie 2001;
68. Decizia nr.225 din 16 noiembrie 2000, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.40 din 23 ianuarie 2001;
69. Decizia nr.70 din 27 februarie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.236 din 10 mai 2001;
70. Decizia nr.148 din 8 mai 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.592 din 20 septembrie 2001;
71. Decizia nr.171 din 23 mai 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.387 din 16 iulie 2001;
72. Decizia nr.176 din 29 mai 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.374 din 11 iulie 2001;
73. Decizia nr.253 din 18 septembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.837 din 27 decembrie 2001;
74. Decizia nr.255 din 20 septembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.837 din 27 decembrie 2001;
75. Decizia nr.277 din 9 octombrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.9 din 10 ianuarie 2002;

76. Decizia nr.322 din 20 noiembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.66 din 30 ianuarie 2002;
77. Decizia nr.348 din 18 decembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.63 din 29 ianuarie 2002;
78. Decizia nr.349 din 19 decembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.240 din 10 aprilie 2002;
79. Decizia nr.223 din 11 iulie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.750 din 15 octombrie 2002;
80. Decizia nr.294 din 7 noiembrie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.891 din 10 decembrie 2002;
81. Decizia nr.308 din 12 noiembrie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.78 din 6 februarie 2003;
82. Decizia nr.312 din 19 noiembrie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.81 din 7 februarie 2003;
83. Decizia nr.27 din 26 martie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.196 din 26 martie 2003;
84. Decizia nr.148 din 16 aprilie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.12 mai 2003;
85. Decizia nr.183 din 8 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.425 din 17 iunie 2003;
86. Decizia nr.187 din 8 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.409 din 11 iunie 2003;
87. Decizia nr.193 din 13 mai 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.477 din 4 iulie 2003;
88. Decizia nr.433 din 18 noiembrie 2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.63 din 26 ianuarie 2004;
89. Decizia nr.39 din 29 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.217 din 12 martie 2004;
90. Decizia nr.40 din 29 ianuarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.229 din 16 martie 2004;
91. Decizia nr.71 din 26 februarie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.239 din 18 martie 2004;
92. Decizia nr.100 din 9 martie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.261 din 24 martie 2004;

93. Decizia nr.194 din 27 aprilie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.523 din 10 iunie 2004;

94. Decizia nr.293 din 1 iulie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.702 din 4 august 2004;

95. Decizia nr.482 din 9 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1200 din 15 decembrie 2004;

96. Decizia nr.90 din 10 februarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.245 din 24 martie 2005;

97. Decizia nr.90 din 10 februarie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.245 din 24 martie 2005;

98. Decizia nr.176 din 24 martie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.356 din 27 aprilie 2005;

99. Decizia nr.217 din 20 aprilie 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.417 din 18 mai 2005;

100. Decizia nr. [255](#) din 11 mai 2005, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.511 din 16 iunie 2005;

101. Decizia nr.189 din 2 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.307 din 5 aprilie 2006;

102. Decizia nr.277 din 21 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.348 din 18 aprilie 2006;

103. Decizia nr.279 din 22 martie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.323 din 11 aprilie 2006;

104. Decizia nr.345 din 18 aprilie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.415 din 15 mai 2006;

105. Decizia nr.513 din 20 iunie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.598 din 11 iulie 2006;

106. Decizia nr.599 din 21 septembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.839 din 11 octombrie 2006;

107. Decizia nr.647 din 5 octombrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.921 din 14 noiembrie 2006;

108. Decizia nr.866 din 28 noiembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.5 din 4 ianuarie 2007;

109. Decizia nr.953 din 19 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.53 din 23 ianuarie 2007;

110. Decizia nr.62 din 18 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.104 din 12 februarie 2007;
111. Decizia nr.65 din 25 ianuarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.107 din 13 februarie 2007;
112. Decizia nr.347 din 3 aprilie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.307 din 9 mai 2007;
113. Decizia nr.660 din 4 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.525 din 2 august 2007;
114. Decizia nr.661 din 4 iulie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.525 din 2 august 2007;
115. Decizia nr.797 din 27 septembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.707 din 19 octombrie 2007;
116. Deciziei nr.[870 din 9 octombrie 2007](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 701 din 17 octombrie 2007;
117. Decizia nr.969 din 30 octombrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.816 din 29 martie 2007;
118. Decizia nr.1058 din 14 noiembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.810 din 28 noiembrie 2007;
119. Decizia nr. [1.086 din 20 noiembrie 2007](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 866 din 18 decembrie 2007;
120. Decizia nr.98 din 7 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.140 din 22 februarie 2008;
121. Decizia nr.190 din 26 februarie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.213 din 20 martie 2008;
122. Decizia nr.270 din 10 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 290 din 15 aprilie 2008;
123. Decizia nr.369 din 20 martie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.238 din 27 martie 2008;
124. Decizia nr.404 din 10 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.347 din 6 mai 2008;
125. Decizia nr.467 din 22 aprilie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.422 din 5 iunie 2008;
126. Decizia nr.675 din 12 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.474 din 27 iunie 2008;

127. Decizia nr.569 din 15 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.537 din 16 iulie 2008;

128. Decizia nr.604 din 20 mai 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.469 din 25 iunie 2008;

129. Decizia nr.737 din 24 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.562 din 25 iulie 2008;

130. Decizia nr.742 din 24 iunie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.570 din 29 iulie 2008;

131. Decizia nr.857 din 9 iulie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.535 din 16 iulie 2008;

132. Decizia nr.1055 din 9 octombrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.737 din 30 octombrie 2008;

133. Decizia nr.1354 din 10 decembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.887 din 29 decembrie 2008;

134. Decizia nr.88 din 20 ianuarie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.131 din 3 martie 2009;

135. Decizia nr.303 din 3 martie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.239 din 10 aprilie 2009;

136. Decizia nr.365 din 17 martie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.237 din 9 aprilie 2009;

137. Decizia nr.458 din 31 martie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.256 din 17 aprilie 2009;

138. Decizia nr.652 din 28 aprilie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.415 din 17 iunie 2009;

139. Decizia nr.679 din 5 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.411 din 16 iunie 2009;

140. Decizia nr.778 din 12 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.465 din 6 iulie 2009;

141. Decizia nr.783 din 12 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.404 din 15 iunie 2009;

142. Decizia nr.838 din 27 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.461 din 3 iulie 2009;

143. Decizia nr.1037 din 9 iulie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.501 din 21 iulie 2009;

144. Hotărârea nr.39 din 14 decembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 924 din 30 decembrie 2009;

145. Decizia nr. [61 din 14 ianuarie 2010](#), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 76 din 3 februarie 2010;

146. Decizia nr.503 din 20 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.353 din 28 mai 2010;

147. Decizia nr.570 din 29 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.430 din 28 iunie 2010;

148. Decizia nr.694 din 20 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.392 din 14 iunie 2010;

149. Decizia nr.820 din 7 iunie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.420 din 23 iunie 2010;

150. Decizia nr.903 din 6 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.584 din 17 august 2010;

151. Decizia nr.1018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.511 din 22 iulie 2010;

152. Decizia nr.1394 din 26 octombrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.863 din 23 decembrie 2010;

153. Decizia nr.1609 din 9 decembrie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.70 din 27 ianuarie 2011;

154. Decizia nr. 233 din 15 februarie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.340 din 17 mai 2011;

155. Decizia nr.302 din 1 martie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României. Partea I, nr.316 din 9 mai 2011;

156. Decizia nr.317 din 3 martie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.312 din 6 mai 2011;

157. Decizia nr.335 din 10 martie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.355 din 23 mai 2011;

158. Decizia nr.670 din 18 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.421 din 16 iunie 2011;

159. Decizia nr.799 din 11 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.440 din 23 iunie 2011;

160. Decizia nr.766 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.549 din 3 august 2011;

161. Decizia nr.1519 din 15 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.67 din 27 ianuarie 2012;

162. Decizia nr.1615 din 20 decembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.99 din 8 februarie 2012;

163. Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2012;

164. Decizia nr.223 din 13 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.256 din 18 aprilie 2012;

165. Decizia nr.672 din 26 iunie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.559 din 8 august 2012;

166. Decizia nr.967 din 20 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.853 din 18 decembrie 2012;

167. Decizia nr.1039 din 5 decembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.61 din 29 ianuarie 2013;

168. Decizia nr.206 din 29 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.350 din 13 iunie 2013;

169. Decizia nr.334 din 26 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.407 din 5 iulie 2013.

II.2. Decizii ale Consiliului Constituțional Francez

170. Decizia 70-39 DC din 19 iulie 1970, publicată în *Journal officiel* din 21 iunie 1970;

171. Decizia 71-44 DC din 16 iulie 1971, publicată în *Journal officiel* din 18 iulie 1971;

172. Decizia 79-105 DC din 25 iulie 1979, publicată în *Journal officiel* din 27 iulie 1979;

173. Decizia 80-127 DC din 20 ianuarie 1981, publicată în *Journal officiel* din 22 ianuarie 1981;

174. Decizia 84-183 DC din 18 ianuarie 1985, publicată în *Journal officiel* din 20 ianuarie 1985;

175. Decizia nr. 89-258 DC din 8 iulie 1989, publicată în *Journal officiel* din 28 iulie 1989;

176. Decizia 94-343/344 DC din 27 iulie 1994, publicată în *Journal officiel* din 29 iulie 1994;

177. Decizia 94-359 DC din 19 ianuarie 1995, publicată în *Journal officiel* din 21 ianuarie 1995;

178. Decizia 99-411 DC din 16 iunie 1999, publicată în *Journal officiel* din 19 iunie 1999;

179. Decizia 2000-435 DC din 7 decembrie 2000, publicată în *Journal officiel* din 14 decembrie 2000;

180. Decizia nr. 2008-564 DC din 19 iunie 2008, publicată în *Journal officiel* din 26 iunie 2008;

181. Decizia 2010-1 QPC din 28 mai 2010, publicată în *Journal officiel* din 29 mai 2010;

182. Decizia 2010-4/17 QPC din 22 iulie 2010, publicată în *Journal officiel* din 23 iulie 2010;

183. Decizia nr. 2010-10 QPC din 2 iulie 2010, publicată în *Journal officiel* din 3 iulie 2010;

184. Decizia 2010-14/22 QPC din 30 iulie 2010, publicată în *Journal officiel* din 31 iulie 2010;

185. Decizia 2010-45 QPC din 6 octombrie 2010, publicată în *Journal officiel* din 7 octombrie 2010;

186. [Decizia nr. 2010-110 QPC din 25 martie 2011](#), publicată în *Journal officiel* din 26 martie 2011.

II.3. Decizii ale Curții Constituționale a Italiei

187. Decizia nr.83 din 15 iunie 1966, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.168 din 9 iulie 1966;

188. Decizia nr.15 din 12 februarie 1969, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.52 din 26 februarie 1969;

189. Decizia nr.190 din 10 decembrie 1970, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.324 din 23 decembrie 1970;

190. Decizia nr.16 din 2 februarie 1978, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.39 din 8 februarie 1978;

191. Decizia nr.68 din 16 mai 1978, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.138 din 19 mai 1978;

192. Decizia nr.10 din 14 ianuarie 1982, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr.40 din 10 februarie 1982;

193. Decizia nr.1146 din 15-29 decembrie 1988, publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 11 ianuarie 1989;

194. Decizia nr.409 din 6-18 iulie 1989, publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 26 iulie 1989;

195. Decizia nr.75 din 17 februarie 1992, publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 4 martie 1992;

196. Decizia nr.388 din 13 octombrie 1999, publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 27 octombrie 1999;

197. Decizia nr.1 din 6 iunie 1956, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr. 146 din 14 iunie 1956;

198. Decizia nr.3 din 15 iunie 1956, publicată în *Gazzetta Ufficiale* nr. 155 din 23 iunie 1956;

199. Decizia nr.289 din 4-13 iulie 1994, publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 20 iulie 1994;

200. Decizia nr.243 din 5-19 mai 1993 publicată în *Gazzetta Ufficiale* din 26 mai 1993.

II.4. Jurisprudență a Curții Europene a Drepturilor Omului

201. Hotărârea din 26 aprilie 1979, pronunțată în cauza *Sunday Times contra Regatului Unit*;

202. Hotărârea din 13 iunie 1979, pronunțată în cauza *Marcks contra Belgiei*;

203. Hotărârea din 29 noiembrie 1991, pronunțată în cauza *Venmeire contra Belgiei*;

204. Hotărârea din 26 noiembrie 1992, pronunțată în cauza *Brincat contra Italiei*, 1992;

205. Hotărârea din 22 mai 1998, pronunțată în cauza *Vasilescu împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.637 din 27 decembrie 1999;

206. Hotărârea din 23 septembrie 1998 pronunțată în cauza *Petra împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.637 din 27 decembrie 1999;

207. Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în cauza *Brumărescu împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.414 din 31 august 2000;

208. Hotărârea din 25 ianuarie 2000, pronunțată în cauza *Ignaccolo-Zenide împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.6 din 8 ianuarie 2001;

209. Hotărârea din 29 martie 2000, pronunțată în cauza *Rotaru împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.19 din 11 ianuarie 2001;

210. Hotărârea din 27 mai 2003, pronunțată în cauza *Crișan împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1136 din 1 decembrie 2004;

211. Hotărârea din 16 septembrie 2003, pronunțată în cauza *Glod împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1127 din 30 noiembrie 2004;

212. Hotărârea din 20 aprilie 2004, pronunțată în cauza *Notar împotriva României*, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1105 din 26 noiembrie 2004.

III. Site-uri de internet

1. www.ccr.ro;
2. www.codices.coe.int;
3. www.coe.ro;
4. www.comparativelawreview.com;
5. www.conseil-constitutionnel.fr;
6. www.cortecostituzionale.it;
7. www.dalloz.fr;
8. www.echr.coe.int;
9. www.eur-lex.europa.eu;
10. www.forumconstitutional2013.ro
11. www.hudoc.echr.coe.int;
12. www.icon.oxfordjournals.org;
13. www.parliament.uk;
14. www.senate.gov;
15. www.tribunalconstitucional.pt;
16. www.venice.coe.int.

Abrevieri folosite:

BverfG – *Bundesverfassungsgericht*: Curtea Constituțională Federală din Germania

BverfGG - *Bundesverfassungsgerichtsgesetz*: Legea Curții Constituționale Federale din Germania

BverfGE - *Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts*: Culegerea de decizii ale Curții Constituționale Federală din Germania

C.C.C.E. - Conferința Curților Constituționale Europene

CJCE – Curtea de Justiție a Comunităților Europene

CJUE - Curtea de Justiție a Uniunii Europene

QPC – *question prioritaire de constitutionnalité*

GG - *Grundgesetz*: Legea fundamentală germană